

1. 4. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K novele občanského soudního řádu provedené zákonem č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Dne 1.4.2005 nabývá účinnosti zákon č. [59/2005 Sb.](#), kterým se mění zákon č. [99/1963 Sb.](#), občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jež změnil v mnohém civilní soudní proces tak jak jej upravuje občanský soudní řád v platném znění, a to zejména ve vztahu k vydávání předběžných opatření, řízení u odvolacího soudu a poučovací povinnosti soudu ve vztahu k účastníkům civilního soudního řízení. Předmětem tohoto článku bude proto základní uvození vybraných změn, která tato nová právní norma ve svém obsahu zahrnuje.

Předběžná opatření

Kromě změny v obsahu ustanovení § 75 o.s.ř. může být za meritum změn, které s sebou komentovaný zákon přináší, považována pro mnohé sporná obecná povinnost k zajištění náhrady či jiné újmy, která by předběžným opatřením vznikla, uhradit soudu nejpozději v den podání návrhu na nařízení předběžného opatření jistinu ve výši 50.000,- Kč, v obchodních věcech pak 100.000,- Kč. V případě nesplnění této povinnosti předseda senátu návrh na nařízení předběžného opatření odmítne. O návrhu na nařízení předběžného opatření se dle komentovaného zákona rozhoduje bez slyšení účastníků. Usnesení o předběžném opatření je až na zákonné výjimky uvedené v § 76c vykonatelné již svým vyhlášením. Výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření je dle komentovaného zákona závazný jen pro účastníky řízení a pro ty, kterým byla předběžným opatřením uložena povinnost, nestanoví-li zákon jinak. Výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření podle § 76a je naopak závazný pro každého. Komentovaný zákon dále pregnantně stanoví tu skutečnost, že právní úkon učiněný tím, pro něhož je výrok vykonatelného usnesení o nařízení předběžného opatření závazný, je neplatný, jestliže jím byla porušena povinnost tímto usnesením uložená. Bylo-li předběžným opatřením uloženo účastníku, aby nenakládal určitou nemovitostí, pozbývá návrh na vklad práva týkajícího se této nemovitosti, o němž dosud nebylo příslušným orgánem pravomocně rozhodnuto, své právní účinky. Jde-li o právo na náhradu škody nebo jiné újmy způsobené tím, že zaniklo-li nebo bylo-li zrušeno nařízené předběžné opatření z jiného důvodu než proto, že návrhu na nařízení ve věci samé bylo vyhověno, nebo proto, že právo navrhovatele bylo uspokojeno, pak komentovaný zákon stanoví k jeho uplatnění prekluzivní šesti měsíční lhůtu. K projednání takovéto žaloby bude příslušný ten soud, který v prvním stupni o předběžném opatření rozhodoval. Pravomocně přiznaná náhrada škody nebo jiné újmy se uspokojí ze složené jistoty. Povinnost navrhovatele nahradit jinou škodu či újmu než tu, která byla zajištěna jistotou, však tímto není dotčena.

Řízení u odvolacího soudu

Komentovaný zákon rozšiřuje s ohledem na potlačení zásady neúplné apelace, na níž je současný civilní proces postaven, okruh novot, tedy takových skutečností nebo důkazů, které nebyly uplatněny před soudem prvního stupně, jenž jsou novým odvolacím důvodem za předpokladu, že jimi má být splněna povinnost tvrdit pro rozhodnutí věci významné skutečnosti nebo povinnost důkazní, to však jen za podmínky, že pro nesplnění jedné z této procesní povinnosti neměl odvolatel ve věci úspěch a že nebyl řádně soudem poučen podle § 118a odst. 1 až 3 o.s.ř. Na jednu stranu se tak tímto zvyšuje tlak na soud rozhodující v prvním stupni na náležité poučení účastníků řízení o splnění povinnosti tvrzení a důkazní, na stranu druhou mám za to, že k možnému nesplnění této povinnosti ze strany soudu mající za následek takovou vadu v řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, byly odvolací

soudy povinny přihlížet již nyní ex offio, a proto se zřejmě jedná o snahu zákonodárce tuto okolnost pregnančně zachytit a výslovně formulovat procesní následky jejího nesplnění.

Jde-li o samotný rozsah přezkumu, pak komentovaný zákon doplňuje ustanovení § 212a o.s.ř. tak, že stanoví, že usnesení, jímž nebylo rozhodnuto ve věci samé, lze přezkoumat jen z důvodů, které se týkají toho, co soud prvního stupně řešil ve výroku usnesení.

Jak již bylo zmíněno výše, jádrem komentovaného zákona ve vztahu k řízení u soudu prvního stupně je upozadění dosavadního principu neúplné apelace a jeho postupné nahrazení apelací úplnou. Odvolací soud stejně jako je tomu dosud i po prvním dubnu tohoto roku nebude vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud prvního stupně, ovšem na rozdíl od dosud bude odvolací soud v případě, kdy bude mít za to, že mají být provedeny jiné než účastníky navržené důkazy nebo opakuje-li dokazování, provede je sám. Odvolací soud doplní dokazování o účastníky navržené důkazy, které nebyly dosud provedeny, považuje-li to za potřebné ke zjištění skutkového stavu věci. Takovéto doplnění provede odvolací soud buď sám anebo prostřednictvím soudu prvního stupně nebo dožádaného soudu. Takovéto doplnění dokazování nebude odvolací soud povinen provést jen tehdy, má-li být provedeno rozsáhlé doplnění dokazování a jestliže ke skutečnosti, jež tímto má být prokázána, dosud nebylo provedeno žádné nebo zcela nedostatečné dokazování. V souladu s tímto a s dosavadní rozhodovací činností Nejvyššího soudu ČR komentovaný zákon stanoví, že k provedeným důkazům, z nichž neučinil žádná skutková zjištění, odvolací soud při zjištění skutkového stavu věci nepřihlédne, ledaže by je zopakoval. Tyto důkazy je však odvolací soud povinen zopakovat, jen jestliže ke skutečnosti, jež jimi má být prokázána, soud prvního stupně provedl jiné důkazy, z nichž při zjišťování skutkového stavu vycházel.

S ohledem na dosud uvedené byla taktéž omezena možnost odvolacího soudu napadené rozhodnutí zrušit; dosavadní ustanovení § 221 odst. 1 o.s.ř. komentovaný zákon zrušil a zrušovací důvody učinil obsahem nového ustanovení § 219a o.s.ř. Z logiky věci je tudíž vypuštěn zrušovací důvod dosud nyní obsažený v § 221 odst. 1 písm. a) o.s.ř., tedy že ke zjištění skutkového stavu věci je třeba provést další důkazy, které nemohou být provedeny v odvolacím řízení (jedinou výjimku tvoří § 219a odst. 2 komentovaného zákona); ostatní zrušovací důvody zůstaly nedotčeny. Mění se dále podmínky, za kterých je oprávněn odvolací soud rozhodnout o změně rozsudku nebo usnesení, jímž bylo rozhodnuto o věci samé. Takto je možno rozhodnout tehdy, jestliže nejsou podmínky pro jejich potvrzení nebo zrušení a jestliže soud prvního stupně rozhodl nesprávně, ačkoliv správně zjistil skutkový stav nebo jestliže po doplnění nebo zopakování dokazování je skutkový stav věci zjištěn tak, že je možné o věci rozhodnout.

Poučovací povinnost soudu

Poměrně zásadní změnu v poučovací povinnosti soudu o procesních právech a povinnostech a možný průlom do této zásady s sebou přináší ustanovení § 99 o.s.ř. ve znění komentovaného zákona. Dle tohoto ustanovení by soud při pokusu o smír měl s účastníky řízení předmětnou věc probrat a upozornit je na právní úpravu a na stanoviska Nejvyššího soudu a rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Mám za to, že tímto ustanovením bude soudu uloženo poučit účastníky nejen o jejich procesních právech a povinnostech ve smyslu § 5 o.s.ř., nýbrž i o hmotněprávním základu věci, což však dle mého názoru nepřísluší soudu, nýbrž jiným subjektům od něj odlišným.

Závěrem k výše uvedenému

Dle přechodných ustanovení komentovaného zákona se právní úprava v něm obsažená použije i na řízení zahájená před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tj. před 1. dubnem tohoto roku. Odvolání proti rozhodnutím soudu prvního stupně vydaným před tímto datem se však projednají a rozhodnou podle dosavadní právní úpravy. V řízeních o návrzích na předběžné opatření podaných před 1. dubnem tohoto roku se také i nadále postupuje podle dosavadní právní úpravy.

S ohledem na potřeby právní praxe je však řada z výše uvedených změn vnímána odbornou veřejností poněkud rozporupně, neboť jejich vyznění může být v konečné fázi poněkud odlišné od cílů, který jimi zákonodárce sledoval (např. kritizované skládání jistiny v nemalé peněžní výši u předběžných opatření či poučovací povinnost soudu při snaze o smírné řešení sporu).

Další články:

- [Nestačí „mít systém“ aneb povinnosti veřejnoprávních původců při přechodu na atestovaný eSSL](#)
- [Výroční zpráva ÚOOÚ za rok 2025: nové regulační priority v oblasti ochrany osobních údajů](#)
- [Právní průvodce českou krajinou](#)
- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpečné systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulační požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)